

Dit wordt de week van Özcan Akyol

Hij is deze week elke dag op tv te zien: Özcan Akyol ontvangt vijf vluchtelingen in zijn kappersstoel.

Geen traumatelevisie, maar verhalen over veerkracht

Als er iemand best vaak op tv is, is hij het wel. Maar een hele week elke dag, is dat een unicum? “Nee hoor”, zegt Özcan Akyol – vanaf een berg ergens in het noorden van Turkije, waar hij een nieuw programma opneemt – “*Eus’ Boekenclub* was ook elke dag van de week. Elke dag in een talkshow, die vaak nergens over gaat, mij niet gezien. Maar hier hou ik van. Als het maar een doel dient.”

En dat doet het. Zijn programma *De Geknipte Gast* wordt voor even *De Gevluchte Gast*. In deze reeks ontvangt hij geen BN’ers in zijn kappersstoel, maar vijf onbekende vluchtelingen uit Oekraïne, Syrië, Rusland en Afghanistan.

Met wie begin je vandaag?

“Met de Oekraïense Karina van 28 die vier succesvolle hippe koffiezaken in Kiev had, waarvan er twee in puin liggen. Ze is met haar twee kinderen gevlucht en moest haar man achterlaten. Donderdag spreek ik de Afghaanse tattoo-artieste Ahoo, die de Taliban is ontvlucht.”

Je wilt hiermee het stereotiepe beeld van de zielige vluchteling doorbreken.

“Ja, in essentie zijn dit ook tris-te verhalen, maar wat me opviel is de enorme mentale veerkracht van deze mensen. Zij wilden niet weg uit hun land en hadden daar op hun eigen manier een geslaagd leven of ze waren in elk geval tevreden. Nu dat leven van hen is afgenomen, zie je dat ze zich hier toch weer aanpassen. Ze zijn niet geknakt.”

Vier van de vijf willen wel weer terug naar hun land. Wie wil er blijven?

“Dat is danser en choreograaf Ahmad, met een Syrische moeder en een Palestijnse vader, die tot voor kort stateloos was. Hij kreeg op z’n 31ste voor het eerst een nationaliteit, de Nederlandse. Zijn Nederlandse paspoort beschouwt hij als een erkenning van zijn bestaan. Hij woonde in een Syrisch vluchtelingenkamp, waar hij als danser gevaar liep door extremisten vermoord te worden.”

Ondanks de zware verhalen, had je met sommigen pret.

“Ja, ik wilde geen traumatelevisie maken. Humor helpt bij het overleven. Die Karina uit Kiev moest haar man dus achterlaten om te vechten. Maar eigenlijk is het helemaal geen vechter, zei ze. ‘Hij is nog net geen slapjanus, maar veel scheelt het niet. Hij zal eerder in de weg lopen dan dat hij een soldaat is aan wie je wat hebt.’”

Jouw vader verliet ook alles in Turkije om hier een nieuw bestaan op te bouwen.

“Ja, daarom kan ik me goed inleven. Je snijdt familiebanden door, je raakt verweesd. Dat zit ook voor een deel in mij. Die Afghaanse Ahoo zei het gevoel te hebben dat ze op haar 28ste opnieuw geboren is, dat ze alles opnieuw moet leren. Het is een raar gevoel als al het vertrouwde wegvalt. Dat snap ik wel.”

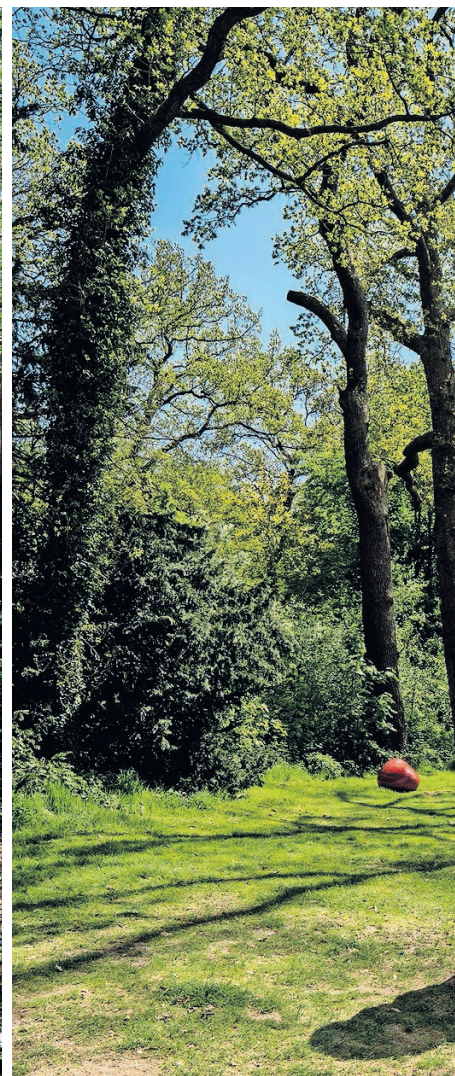
Ally Smid

De *Gevluchte Gast* is van 16 t/m 19 mei om 22.10 uur en op 20 mei om 21.00 uur te zien op NPO 2.

Özcan Akyol interviewt onder anderen Karina, die met twee kinderen uit Kiev is gevlucht. FOTO BNNVARA

Arcadia Reportage

Kunstwerken van (vlnr) Diana Scherer, Isa van Lier en Athanas Kindendie. FOTO'S RUBEN VAN VLIET, PETER DE KAN

In het Friese paradijs neemt het damhert wraak op de mens

In het van oorsprong arme Friese veengebied ligt Oranjewoud: een bosrijke oase met grote villa's en dure auto's. In dit *Paradys* tonen vijftien kunstenaars hun werk. Met een knipoog naar het damhert.

tekst Joke de Wolf

Steigerend torent het dier hoog boven de toeschouwer uit. Maar liefst vier achterpoten en drie schedelkopen heeft het beest, dat ook doet denken aan een uitgestorven hertensoort uit een natuurmuseum. Bovenop de middelste kop heeft het een imposant gewei. Het is een kunstwerk van Marianna Simnett (Engeland, 1986), die het samenstelde uit

afgietsels van echte hertenbotten.

Het beeld staat tijdelijk op de rand van Landgoed Oranjewoud, net buiten Heerenveen. Het landgoed heeft een luxe negentiende-eeuwse villa en is gebouwd op de resten van het zeventiende-eeuwse zomerverblijf van een Oranje-prinses – vandaar de naam Oranjewoud. In de omgeving daarvan toont Simnett samen met veertien andere bekende en minder bekende kunstenaars deze zomer speciaal voor deze gelegenheid gemaakt werk voor de tentoonstelling *Paradys*. Op verzoek van kunstcriticus en curator Hans den Hartog Jager maakten zij kunst over de geschiedenis van deze omgeving en

over de natuur in bredere zin.

De *y* spreek je uit als een ‘ie’, zo benadrukken de organisatoren; het is een Fries woord, een Friese tentoonstelling, onderdeel van het Arcadiaproject. Ook in het werk van Simnett speelt taal een rol: ze noemt haar beeld *The return of the Herd*. Je kunt het in het Engels begrijpen als de terugkeer van de kudde, maar het is tegelijk een knipoog naar het Nederlandse ‘hert’. Oranjewoud heeft namelijk een hertenprobleem: er zijn zo veel damherten dat de provincie overweegt er tweehonderd af te schieten – ze eten niet alleen de tuinen kaal, ze zijn ook gevaarlijk voor het verkeer. Simnett suggereert dus dat het

hert wraak wil nemen op de mens omdat die de natuur steeds maar weer verder blijft inperken. Of dat het onze eigen schuld is dat er hier überhaupt zo veel damherten rondlopen – ook niet bepaald een paradijselijke gedachte. Zo combineert de kunstenaar, zoals wel vaker gebeurt in deze tentoonstelling, het lokale probleem met een veel groter hendaags thema. Soms had het iets méér over de omgeving kunnen gaan, tegelijk werkt de afwisseling in kunstvormen, achtergrond en benadering ook verfrissend.

En zoals bij elke buitententoonstelling brengt de speurtocht naar de kunstwerken je op plekken die normaal gesproken niet toegankelijk zijn. Het beeld van Simmett kan je alleen zien door je met een praam te laten overzetten van het fietspad naar de achterste hoek van de tuin. Voor het werk van Isa van Lier (Amsterdam, 1996) kom je terecht in een hoekje van park De Overtuin, een naam die zo uit een boek van Annie M.G. Schmidt kan komen. En de kunst die daar te zien is, lijkt ook uit een kinderboek te komen.

Van Lier maakte van keramiek en felgekleurde glazuur enorme bollen en kleinere bolletjes die de hoek van de tuin veranderen in een snoepparadijs. In een naburig schuurtje maakte ze een witte ruimte met een eivormige toegangsdeur – betreden mag, op sokken. Binnen voel je je een reus, want alle keramieken vormen – rond, wormachtig en in blokken – zijn hier vele malen kleiner dan buiten. Alsof je in het brein van de kunstenaar bent beland. Een brein waarin alles mogelijk is.

Terwijl sommige deelnemende

kunstenaars hun werk voor de eeuwigheid lijken te hebben gemaakt – of dan ten minste tot het eind van de menselijke aanwezigheid op aarde – is het werk van Diana Scherer (Duitsland, 1972) juist extreem fragiel. Drie glazen capsules beschermen de drie prinsessenjurken die zij maakte. Alsof ze net zijn ‘geland’, zo staan ze aan een wandelpad in het bos, ronduit sprookjesachtig. Ze be-

De speurtocht naar kunstwerken in het park brengt je op plekken die anders niet toegankelijk zijn

staan niet uit gewone stof, maar uit de wortelstructuur die ze met een door haar bedachte techniek in patronen liet groeien: soms transparant als kant, soms vermengd met zijde, soms ook met reptiel-achtige schubben.

De huizen en landgoederen van de drie zeventiende-eeuwse prinsessen voor wie de jurken zijn bedacht, werden in de Franse tijd, dus rond 1800, gesloopt door radicale patriotten. ‘Eens het Eden van Nederland’, verzuchtte schrijver Jacob van Lennep toen hij hier in de zomer van 1823 rondliep. Toch rijden er nu op nieuw opvallend veel dure sportauto's, zo constateert kunstenaar Erik van Lieshout (Deurne, 1968) in de

film die hij voor de expositie maakte.

Het werd een slimme en vrolijk-kritische reportage over een bijna mislukt project. Eigenlijk wilde Van Lieshout een bloementapijt maken van duizenden geplante bloemen in het patroon van een wapen. Dat konden bezoekers dan bekijken vanuit de 30 meter hoge uitkijktoren, zo legt Van Lieshout uit in zijn film. Maar de huidige privé-eigenaren van de grond daaromheen gaven geen toestemming, bovendien zouden de bloemen toch worden opgegeten door de herten, schimpten ze.

Aan de hand van de geschiedenis van Oranjewoud, de Oranjes toen en nu en de aanwezigheid van Ferdinand Domela Nieuwenhuis, die voor precies dit district als eerste socialist in de Tweede Kamer kwam, raast Van Lieshout opgewekt door de geschiedenis. Uiteindelijk wees de gemeente hem een armetierig veldje aan bij een parkeerplaats in het centrum van Heerenveen. Ver weg van de Porches en de villa's, maar ook buiten bereik van de damherten.

Paradys, startpunt Parkhotel Tjaarda in Oranjewoud, tot 14 augustus, €15. De route is op de fiets of lopend af te leggen. De expositie is onderdeel van **Arcadia**, een vervolg op het succes van Leeuwarden en Friesland als culturele hoofdstad van Europa in 2018. Tot half augustus zijn allerlei culturele projecten, van highbrow tot heel toegankelijk, te bezoeken. Een voorbeeld is **IIS**, ijs. Bewoners namen het initiatief voor het project vanuit het idee dat toekomstige generaties ook nog moeten kunnen schaatsen. Voor meer informatie: arcadia.frl

Recensie cabaret

Richard Groenendijk kan het niet laten af en toe zijn gal te spuwen

Voor iedereen beter

Richard Groenendijk

★★★★

Zijn onvervalste Rotterdamse tongval en ontwapenende directheid maken Richard Groenendijk (49) al jaren tot een succesnummer op de Nederlandse Bühne. Net als zijn jeugdidool en stadsgenoot André van Duin weet hij hoe je een zaal aan het bulderen krijgt.

Maar Groenendijk biedt meer dan entertainment alleen. In zijn nieuwe show *Voor iedereen beter* vermengt hij de gulle lach met kritische sneren en persoonlijke noten, zoals we dat van hem gewend zijn.

De rode draad in wat alweer Groenendijks twaalfde soloprogramma is, vormt zijn dubbelzinnige relatie met het podium. De cabaretier wil graag gezien worden, in het theater of op tv. Tegelijk voelt hij geregeld de drang zich terug te trekken uit die wereld waarin iedereen wat van je vindt, van mondige toeschouwer tot irritante roddeljournalist.

De spanning tussen terugtrekken en gezien worden komt terug in de vormgeving van de voorstel-

komen zo mooi samen. Dezelfde lijn is doorgetrokken in Groenendijks kostuum.

Verschillende keren verklaart Groenendijk dat hij geen politieke statements meer maakt. Daar krijg je alleen maar gezeik mee. Intussen kan hij het niet laten toch een aantal keer zijn gal te spuwen over dingen die hem niet zinnen in de maatschappij, zoals het feit dat iedereen tegenwoordig maar zegt wat hij denkt en geen verantwoordelijkheid neemt voor de consequenties van zijn uitspraken. Mensen zouden eens wat vaker een blad voor de mond moeten nemen, vindt Groenendijk.

Persoonlijker wordt het wanneer Groenendijk vertelt over zijn ervaringen als vrijwilliger bij het Erasmus MC, waar hij sinds enige tijd patiënten van de afdeling oncologie een avond per week gezelschap houdt. Van hen leert de licht melancholische Groenendijk het leven te relativiseren: deze vaak doodzieke mensen blinken uit in zelfspot en zwarte humor.

De voorstelling bevat ook een paar mooie, persoonlijke liedjes. Onbetwist hoogtepunt is het voor de Annie M.G. Schmidtprijs genomineerde *Ik hoop het wel*. Deze uitgesponnen muzikale vertelling, met een ontroerende clou, draait om de bakkerij in een Zuid-Hollands Biblebelt-dorp, die de bruidstaart maakte voor het huwelijk van Groenendijk en zijn man Marko. De prachtige tekst van Jan Beuving, op een al even fraaie melodie van Rutger de Bekker, wordt door Groenendijk met volle overtuiging gezongen en komt daardoor echt binnen.

Ivo Nieuwenhuis

Tournee tot en met mei 2023, zie richardgroenendijk.nl

Groenendijks twaalfde solo gaat over zijn dubbelzinnige relatie met het podium

ling. Het decor verbeeldt een slaapvertrek als in een achttiende-eeuws kasteel, compleet met kroonluchter, zuilen en een bed prominent midden op het podium. Die setting heeft zowel iets protserigs als intiems. Publiek en privé

Richard Groenendijk speelt zijn voorstelling deels vanuit een bed in een decor als een achttiende-eeuwse slaapkamer. FOTO ROY BEUSKER